

13.02.2025 nr 5-1/24-0005-041-1

Kokkuvõte KOVide võetud meetmetest korraldatud jäätmeveo analüüsis tehtud soovitude täitmiseks

Konkurentsiamet (edaspidi ka amet) viis 2024. aastal läbi korraldatud jäätmeveo turu konkurentsiolukorra analüüsi eesmärgiga paremini mõista jäätmeveoturu toimimist, tuvastada võimalikud konkurentsitõrked ning välja pakkuda meetmed, mis soodustaksid konkurentsi. Amet avaldas analüüsi ja soovitud oma [kodulehel](#) 18. novembril 2024.

Analüüsi järgselt edastas Konkurentsiamet 25. novembril 2024 linna- ja vallavalitsustele ning kohaliku omavalitsusüksuste (KOV) koostööorganisatsioonidele [ettepanekud jäätmeveohangete läbipaistvamaks muutmiseks ning valdkonnas järelevalve tõhustamiseks](#).

Konkurentsiamet ettepanekud hõlmasid muuhulgas:

- jäätmeveohangete alusdokumentide ja hanketingimuste ülevaatamist ning ajakohastamist;
- hankelepingute muutmise ja hinnatõusu taotlemise tingimuste selget reguleerimist;
- põhjendamatute hinnamuutmise taotluste tagasilükkamist;
- lisateenuste hindade reguleerimist hanke alusdokumentides;
- järelevalve tõhustamist nii jäätmevedajate kui ka KOVide koostööorganisatsioonide tegevuse üle.

Esitatud soovitude eesmärk oli luua õiglasem ja läbipaistvam konkurentsikeskkond korraldatud jäätmeveo valdkonnas ning tagada riigihangetel läbipaistvamad tingimused, mis vastavad turu vajadustele ja tagaksid ausa konkurentsi.

Soovitud edastati kokku 79-le KOVile (sh koostööorganisatsioonid), paludes ühtlasi Konkurentsiametit teavitada soovitude täitmiseks rakendatavatest meetmetest või põhjustest, miks neid ei rakendata.

Seisuga 13.02.2025.a teavitas Konkurentsiametit soovitude täitmisest ning juba võetud või plaanitavatest meetmetest kokku **65 KOV-i** (k.a koostööorganisatsiooni). Konkurentsiametit ei teavitanud soovitude täitmisest ega võetud meetmetest kokku **14 KOV-i**.¹

Järgnevalt on toodud kokkuvõtlik ülevaade saadud tagasisidest.

¹ Nimekiri Konkurentsiametile vastanutest ja mittevastanutest on toodud käesoleva dokumendi leheküljel 5-6.

Ülevaade KOV ja koostööorganisatsioonide võetud meetmetest

Valdav osa omavalitsusüksusi teatas Konkurentsiametile, et on soovitud arvestanud ning rakendanud vajalikke meetmeid jäätmeveo korralduse parendamiseks. Samas märkisid ka mitmed omavalitsusüksused, et kuna kehtivad hankelepingud on juba sõlmitud, siis saavad nad ameti soovitusi täies mahus rakendada alles uute jäätmeveohangete korraldamisel.

Tagasisidest ilmnes, et mitmed linna- ja vallavalitsused lähtuvad korraldatud jäätmeveo hangete korraldamisel valdavalt olemasolevatest juhenditest ja õigusaktidest, kuid soovivad senisest suuremat tuge ja juhiste ajakohastamist. Hangete ettevalmistamine toimub vastavalt omavalitsuse võimekusele ja teadmistele. Omavalitsusüksused, kes ei ole liitunud koostööorganisatsioonide või mittetulundusühingutega, soovivad pigem toetuda ühtsetele standardlahendustele nii hankelepingute koostamisel kui ka nende muutmisel. Paljud tuginevad selleks hetkel Keskkonnaameti koostatud juhendmaterjalile, kuid rõhutavad vajadust selle ajakohastamise järele, et ühtlustada jäätmekorralduse praktikat üle kogu riigi.

Toodi ka esile, et korraldatud jäätmeveo hanke korraldamine on KOVi vaatest keeruline ülesanne, sest jäätmeseadus on kohati mitmeti tõlgendatav ja võib põhjustada õigusvaidlusi. Samuti takistab selgete ja pikaajaliste konkurentsimeetmete rakendamist teadmatus seoses käimasoleva jäätmereformiga. Mitmed KOVid on suurendanud tööjõudu või moodustanud töörühmi, et analüüsida nii Konkurentsiameti soovitusi kui ka jäätmereformist tulenevaid muudatusi järgmiste hangete ettevalmistamisel.

Mitmed omavalitsusüksused on astunud samme, et muuta jäätmeveohanked läbipaistvamaks. Kuna viimastel aastatel on hinnamuutmise taotlusi olnud jätkuvalt palju, plaanitakse tulevates hangetes kehtestada selgemad reeglid nii hinnatõusude kui ka kehtiva lepingu muutmise kohta. Näiteks plaanitakse lubada hinnamuutusi ainult kindlaksmääratud ja selgete kulukomponentide osas (nt käibemaks, kütuseaktsiis, keskkonnatasud jne) või erandkorras ettenägematute asjaolude korral. Viimastel aastatel on tulnud ette ootamatuid olukordi, nagu biojätmete liigiti kogumise kohustuse lisandumine ja Ukraina sõjast tingitud kõrge inflatsioon, mis panid ettevõtjad taotlema hinnatõusu. Samas on ka omavalitsusi, kus kehtiva hankeperioodi jooksul pole ettevõtja hinnatõusu taotlenud, kuigi KOVi arvamusel oleks neil selleks õigus olnud.

Jäätmeveo ettevõtjatelt on nõutud või plaanitakse edaspidi nõuda põhjalikke selgitusi ja arvutusi hinnamuutuste põhjendamiseks. Lisaks on mitmed omavalitsused kehtestanud või kehtestamas reegleid, mille järgi ei saa teenustasusid muuta enne kahe aasta möödumist teenuse osutamise algusest ega sagedamini kui kord aastas.

Seoses jäätmeveohanke hinnastamisega on mõned omavalitsused kasutusele võtnud süsteemi, kus veoettevõtja saab pakkumuse teha eri jäätmeliikidele eraldi. See tagab täpsemad pakkumused, mis kajastavad iga jäätmeliigi vedamise ja käitlemise tegelikke kulusid. Siiski eelistavad mitmed KOVid jätkuvalt vaid ühe jäätmeliigi põhise hinnastamist, kus veoettevõtja saab teha pakkumuse ainult segaolmejäätmete mahuti tühjendamise hinnale. KOVide sõnul soodustab selline süsteem liigiti kogumist, kuna sorteeritud jäätmete äraandmine on elanikele odavam. Eriti kortermajades ei ole paljud elanikud valmis jäätmeid sorteerima ning soodsam hind võib neid motiveerida.

Jäätmeveohangete planeerimisel kasutatakse erinevaid andmeallikaid (uuringud, andmebaasid jne) jäätmeahtude prognoosimiseks. Kui need andmed ei ole piisavalt täpsed, täiendatakse neid alternatiivsete allikatega või kohandatakse prognoose vastavalt piirkonna eripäradele. Suuremad linnad on hakanud kaasama ka finantseksperite, et paremini hinnata jäätmeveo kulusid ja veenduda, et ettevõtjad ei küsiks põhjendamatult kõrgeid või madalaid hindu.

Lisaks on mitmed linna- ja vallavalitsused asunud reguleerima korraldatud jäätmeveoga seotud lisateenuste piirhindu, et vältida ebamõistlikke kulusid oma elanikele. Ka tulevastel jäätmeveohangetel plaanitakse pöörata rohkem tähelepanu lisateenuste hinnastamisele, et muuta hinnakujundus läbipaistvamaks ja ennetada võimalikke vaidlusi.

Omavalitsusüksused lahendavad jäätmeveoga seotud probleeme vastavalt oma eelarvelistele võimalustele ja teadmistele. Väiksemates piirkondades on ressursside nappus siiski suurem, mistõttu kasutatakse paljudes jäätmehooldust puudutavates küsimustes koostööorganisatsioonide abi. Jäätmevaldajate kaebusi lahendatakse peamiselt vahetu suhtluse, e-kirjade ja telefoni teel. Paljudes omavalitsustes puudub vajadus eraldi kaebuste süsteemi loomiseks, sest neil on juba olemas veebipõhised lahendused, näiteks „Anna teada“ keskkonnad. Samuti on jäätmevaldajal võimalus pöörduda otse valla keskkonnaspetsialisti poole, kui on tekkinud probleeme jäätmeveoteenusega. Regulaarsed kohtumised teenusepakkujatega ja kaebuste dokumenteerimine on aidanud ennetada probleeme ja tõhustada järelevalvet.

Toodi ka välja, et kui jäätmeveohangetel osaleb vaid üks pakkuja, siis piirab see valikuvõimalusi ja raskendab sanktsioonide rakendamist, kui teenuse kvaliteet ei vasta ootustele. Samuti on olnud tuntav, kui jäätmeveoettevõtja osaleb korraldatud jäätmeveo hankel üle oma suutlikkuse – see väljendub hiljem teenuse kvaliteedis, näiteks aeglases klienditeeninduses, lepingute ja veograafikute muutmises.

Järelevalvet jäätmeveoteenuse osutamise üle teostatakse olemasolevate ressursside piires, sageli koostööorganisatsioonide abil. Väiksemates omavalitsustes on eraldiseisvate järelevalveüksuste loomine ja kaebuse esitamise süsteemide väljatöötamine keerulisem, kuna eelarvelised ja personalivahendid on piiratud. Siiski tehakse jõupingutusi olemasolevate ressursside tõhusamaks kasutamiseks. Vedajatele esitatakse vajadusel pretensioone, antakse puuduste kõrvaldamiseks tähtaeg ja jälgitakse pidevalt lepingutingimuste täitmist. Suuremad omavalitsused plaanivad jäätmereformi jõustumise järel parandada klienditeenindust ja järelevalvet, et paremini vastata jäätmevaldajate vajadustele.

Osad omavalitsused kirjeldasid, et on võtnud kasutusele ka muid meetmeid, et parandada jäätmekorraldust või kohaneda tulevaste jäätmereformi muudatustega. Näiteks on rakendatud lühemat hankelingu perioodi, kus senise viie aasta asemel on kontsessioonileping võimalik lõpetada 36 kuu möödumisel teenuse osutamise algusest. Samuti on hakatud rohkem keskenduma riigihangete eeldatava maksumuse analüüsimisele. Näiteks on suuremates linnades kasutatud finantseksperdi teenuseid, kes annab oma hinnangu muuhulgas sellele, kas jäätmevedajate pakkumuses on arvestatud kõigi lepinguliste kuludega või on tegemist põhjendamatult madala maksumusega pakkumusega.

27 kohaliku omavalitsuse üksust on 2024. aasta novembri seisuga andnud halduslepinguga jäätmeveo hangete läbiviimise ülesande üle MTÜ-le Eesti Jäätmehoolduskeskus (EJHK). Kõik EJHK-ga liitunud linna- ja vallavalitsused tõid samasisulistest vastustes välja, et nad on juba rakendanud Konkurentsiameti soovitusi korraldatud jäätmeveo hanke tingimuste kujundamisel ja juhtimisel ning nad rakendavad neid vajadusel ka tulevikus.

EJHK liikmed märkisid, et jäätmeveo hangete ettevalmistamine toimub vallavalitsuse ja ühingu koostöös ning hanketingimuste koostamisel ei eelistata ühegi turuosalise ärihuve. Korraldatud jäätmeveo hanke tingimused on muudetud detailsemaks. Pakkujatel on võimalik esitada hankijale küsimusi või täpsustusi ning oma õiguste kaitseks vajadusel pöörduda riigihangete vaidlustuskomisjoni (VAKO) või kohtusse. Hinnatõusu taotlusi menetletakse jäätmehoolduseeskirja objektiivsete kriteeriumide järgi ning tingimustele mittevastavad taotlused jäetakse menetlemata. Lisateenuste hinnastamisele on rakendatud piirhinnad. Hankelepingute täitmist jälgitakse ühingu poolt pidevalt, rakendades vajadusel juhendamist ja lepingukohaseid sanktsioone. Ühing lahendab ka jäätmevaldajate probleemolukordi ning tegutseb koostöös omavalitsusega, kes kontrollib Ühingu tegevusi halduslepingu alusel.

Kõikide linna- ja vallavalitsuste ning KOVide koostööorganisatsioonide vastused on kättesaadavad ning nendega võimalik tutvuda Konkurentsiameti avalikus dokumendiregistris <https://adr.rik.ee/ka/>.

Konkurentsiamet tänab kõiki, kes andsid tagasisidet soovitude rakendamise ja jäätmeveoturu konkurentsivolukorra parandamise meetmete kohta.

Konkurentsiamet 2025

Tatari 39, 10134 Tallinn

Tel: (+372) 667 2400

info@konkurentsiamet.ee

www.konkurentsiamet.ee

Lisad: Vastanute ja mittevastanute nimekiri

Lisa 1. Vastanute ja mittevastanute nimekiri

Jrk	Soovituse adressaat	Teavitas soovituste täitmisest ja/või võetud meetmetest	Vastuse kuupäev
1.	Anija Vallavalitsus	jah	14.01.2025
2.	Harku Vallavalitsus	ei	-
3.	Jõelähtme Vallavalitsus	jah	07.01.2025
4.	Keila Linnavalitsus	ei	-
5.	Kiili Vallavalitsus	jah	15.01.2025
6.	Kose Vallavalitsus	jah	03.01.2025
7.	Kuusalu Vallavalitsus	ei	-
8.	Loksa Linnavalitsus	jah	28.11.2024
9.	Lääne-Harju Vallavalitsus	jah	03.01.2025
10.	Maardu Linnavalitsus	jah	02.01.2025
11.	Raasiku Vallavalitsus	jah	30.12.2024
12.	Rae Vallavalitsus	jah	20.12.2024
13.	Saku Vallavalitsus	jah	02.01.2025
14.	Saue Vallavalitsus	jah	20.01.2025
15.	Tallinna Linnavalitsus (Tallinna Strateegiakeskus)	jah	23.12.2024
16.	Viimsi Vallavalitsus	jah	19.12.2024
17.	Hiiumaa Vallavalitsus	jah	03.01.2025
18.	Alutaguse Vallavalitsus	jah	20.01.2025
19.	Jõhvi Vallavalitsus	ei	-
20.	Kohtla-Järve Linnavalitsus	jah	05.12.2024
21.	Lüganuse Vallavalitsus	jah	21.01.2025
22.	Narva Linnavalitsus	jah	16.01.2025
23.	Narva-Jõesuu Linnavalitsus	jah	21.01.2025
24.	Sillamäe Linnavalitsus	jah	14.01.2025
25.	Toila Vallavalitsus	ei	-
26.	Jõgeva Vallavalitsus	jah	14.01.2025
27.	Mustvee Vallavalitsus	jah	03.01.2025
28.	Põltsamaa Vallavalitsus	jah	31.12.2024
29.	Järva Vallavalitsus	jah	31.12.2024
30.	Paide Linnavalitsus	jah	31.12.2024
31.	Türi Vallavalitsus	jah	28.01.2025
32.	Haapsalu Linnavalitsus	jah	15.01.2025
33.	Lääne-Nigula Vallavalitsus	ei	-
34.	Vormsi Vallavalitsus	ei	-
35.	Haljala Vallavalitsus	jah	14.01.2025
36.	Rakvere Linnavalitsus	jah	02.01.2025
37.	Rakvere Vallavalitsus	ei	-
38.	Tapa Vallavalitsus	jah	14.01.2025
39.	Vinni Vallavalitsus	jah	09.12.2024
40.	Viru-Nigula Vallavalitsus	jah	20.01.2025
41.	Väike-Maarja Vallavalitsus	jah	17.01.2025
42.	Kanepi Vallavalitsus	jah	30.12.2024
43.	Põlva Vallavalitsus	jah	17.01.2025
44.	Räpina Vallavalitsus	jah	20.01.2025

45.	Häädemeeste Vallavalitsus	jah	04.01.2025
46.	Kihnu Vallavalitsus	ei	-
47.	Lääneranna Vallavalitsus	jah	23.01.2025
48.	Põhja-Pärnumaa Vallavalitsus	jah	02.01.2025
49.	Pärnu Linnavalitsus	ei	-
50.	Saarde Vallavalitsus	jah	03.01.2025
51.	Tori Vallavalitsus	jah	21.01.2025
52.	Kehtna Vallavalitsus	ei	-
53.	Kohila Vallavalitsus	ei	-
54.	Märjamaa Vallavalitsus	jah	12.01.2025
55.	Rapla Vallavalitsus	jah	16.01.2025
56.	Muhu Vallavalitsus	jah	17.01.2025
57.	Ruhnu Vallavalitsus	ei	-
58.	Saaremaa Vallavalitsus	jah	03.01.2025
59.	Elva Vallavalitsus	ei	-
60.	Kambja Vallavalitsus	jah	30.12.2024
61.	Kastre Vallavalitsus	jah	21.01.2025
62.	Luunja Vallavalitsus	jah	19.12.2024
63.	Nõo Vallavalitsus	jah	10.01.2025
64.	Peipsiääre Vallavalitsus	jah	30.12.2024
65.	Tartu Linnavalitsus	jah	15.01.2025
66.	Tartu Vallavalitsus	jah	02.01.2025
67.	Otepää Vallavalitsus	jah	14.01.2025
68.	Tõrva Vallavalitsus	jah	30.12.2024
69.	Valga Vallavalitsus	jah	08.01.2025
70.	Mulgi Vallavalitsus	jah	31.12.2024
71.	Põhja-Sakala Vallavalitsus	jah	02.01.2025
72.	Viljandi Linnavalitsus	jah	03.01.2025
73.	Viljandi Vallavalitsus	jah	14.01.2025
74.	Antsla Vallavalitsus	jah	20.01.2025
75.	Rõuge Vallavalitsus	jah	20.01.2025
76.	Setomaa Vallavalitsus	jah	02.01.2025
77.	Võru Linnavalitsus	jah	07.01.2025
78.	Võru Vallavalitsus	jah	20.01.2025
79.	MTÜ Eesti Jäätmehoolduskeskus	jah	03.01.2025

Andmed seisuga 13.02.2025